Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 216. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 16-го ЖОВТНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, OCTOBER 16, 1953. No. 216. VOL. LXI.

АЙЗЕНГАВЕР НАКАЗУЄ ЗВІЛЬНЯТИ НЕЛЬОЯЛЬНИХ УРЯДОВЦІВ

БРАВНЕЛ ДОМАГАЄТЬСЯ ЗАКОНУ, ЯКИЙ НЕ ДОЗВОЛЯВ БИ НАДУЖИВАТИ КОНСТИТУЦІЇ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер уповажнив керівників усіх державних установ негайно звільнити з праці кожного службовика, який відмовиться відповідати перед Конгресовою Комісією, посилаючись на конституційний привілей, який дозволяє не відповідати, коли відповідь могла б стати самообвинуваченням. Це президентське розпорядження є додатком до приписів про нагляд над льояльністю й безпекою, які діють від 27 квітня ц. р. За тими приписами втрачає без жадного відшкодування працю кожний державний службовик, який допускається протидержавних актів, є нельояльний, є гомосексуалістом, алькоголіком або розголошує службові справи. Генеральний прокуратор Герберт Бравнел, мол., виразно заявив, що нове розпорядження президента скероване на боротьбу з комуністами та їх симпатиками. „Їх здібність бути шпигунами, саботувати чи підбурювати, — добре нам відома" — сказав генеральний прокуратор у своїй промові в Клюбі Національної Преси. Невідомо, скільки службовиків втратить працю внаслідок нового розпорядження президента, але в потребі він матиме негайну виконну силу. Досвід доказав, що майже всі ті особи, які покликалися перед слідчою комісією на конституцію і відмовилися відповідати на запити про їхні зв'язки з комуністами чи відношення до комуніму і.т.п., покинули згодом самі працю, або їх викинено, бо вони були комуністами. Бравнел заявив, що на найближчій сесії Конґресу треба буде ухвалити закон, який змушував би осіб, покликаних перед конґресові комісії, відповідати на ставлені запити, бо уряд не може дозволити, щоб деякі особи, які змагають до того, щоб знищити конституцію ЗДА, прикривалися привілеями цієї конституції у своїй підривній праці. Бравнел додав, що змушування до відповідей не буде порушенням конституції, бо змушені до відповідей особи матимуть загарантоване звільнення (імунітет) від карного переслідування.

Обидві партії визнають, що вибори в Висканcіні свідчать про невдоволення фармерів

Вашингтон. — Здивовані республіканці й втішені демократи однодушно визнають, що додаткові вибори в 9-й окрузі у стейті Висканcін свідчать про невдоволення фармерів з теперішньої політики секретаря рільництва Езри Тефта Бенсона. 9-та округа вибрала уперше в історії цієї округи демократичного конґресмена Лестера Р. Джансона, який переміг республіканця Артура Л. Педротта. В зв'язку з вислідом цих виборів поширюються вістки про недалеку резиґнацію Бенсона. Всі політики згідні в тому, що вислід виборів у Висканcіні матиме вплив на рільничу політику уряду Айзенгавера під час найближчої сесії Конґресу в січні 1954 року. Вдоволені демократи передбачають, що висконсінські вибори це віщун демократичної перемоги у найближчих перевиборах Палати Репрезентантів і частини Сенату 1954 року. Президент Айзенгавер, що 15 жовтня почав свою подорож по п'ятьох стейтах, вже в першому дні говоритиме про аграрну політику свого уряду. Республіканці посилюють акцію, щоб затримати свої пости під час недалеких додаткових виборів у 24-тій окрузі в Каліфорнії та 6-тій окрузі в Ню Джерзі. Коли б республіканці втратили ці два пости конґресменів, то їхня більшість в Палаті Репрезентантів спала б до 218 конґресменів і була б більша тільки на 2 конґресмени, бо демократи мають 216 місць в Палаті Репрезентантів. В Сенаті демократи мають 48 місць, а республіканці 47, і ще одного незалежного сенатора Морса, який в організаційних справах обіцяв голосувати з республіканцями. Голос віцепрезидента Ніксона — провідника Сенату — дає республіканцям перевагу одного голосу.

Сенатори звітують про зріст оборонної сили проти комунізму

Вашингтон. — Три сенатори — два республіканці і один демократ відвідали деякі держави в Европі, Африці та Азії і склали звіт із своєї подорожі президентові Айзенгаверові. Ці сенатори — це Френсіс Кейз з Дакоти, Джеймс Г. Дафф із Пенсилвенії і демократ Джан С. Стенніс із Міссурі. Вони побували в Англії, Франції, французькому Марокко, Еспанії, Німеччині, Лібії, Туреччині, Греції, Італії та Австрії. В своєму звіті вони заявляють, що порушена світова рівновага тим фактом, що після війни здемобілізовано було Німеччину й Японію, вже направлена. Сенатори твердять, що тепер вже немає такого напасника, що відважився б атакувати, і що його в разі атаки не було б переможено, або принаймні гідно не покарано. Звітодавці хвалять відбудовану Німеччину, сильно озброєну Туреччину, готову до боротьби Еспанію і відроджену Грецію. Всі ці держави готові „на смерть" боротися з напасником, і вони самі здібні стримати атаку аґресора. Цей звіт є дуже оптимістичний в порівнянні з звітом, який склали були три сенатори в місяці лютому цього року.

МАЙНО УНСОЮЗУ ПЕРЕСТУПИЛО 15 МІЛЬЙОНІВ ДОЛЯРІВ

Головний касир Українського Народного Союзу, п. Роман Слободян, повідомив що майно цієї організації переступило з кінцем місяця вересня загальну суму 15 мільйонів долярів і становило точно $15,048,416.63. Найбільша частина цих фондів ульокована в державних бондах та інших вартісних паперах. Льоката цих фондів розділена дак: готівка — $337,717.52 (2.25%); морґеджі (гіпотеки) — $632,416.65 (4.20%); бонди — $13,376,558.69 (88.89%); позички членам — $319,010.55 (2.12%); реальності — $372,169.43 (2.47%); друкарня — $10,543.79 (0,07%). Все майно УНС поділяється на поодинокі фонди окремих призначень, з чого найбільші фонди, посмертний і резервовий, призначені на забезпеку виплат зобов'язань на членських грамотах. Ці Фонди становлять разом суму $14,301,643.42, або 95.04%. Основних фондів, забезпечених відповідними асекураційними законами, не можна використувати на жадну іншу ціль, як тільки на ту, на яку вони законно призначені. Цікаво, що за останніх десять років, точніше — 9 років і 9 місяців, майно Українського Народного Союзу збільшилося на 7,769,753.36 долярів, отже більше ніж подвоїлося (збільшилося на 106.75%). Кількість членів УНСоюзу в тому самому часі збільшилася в загальному на 27,352 осіб, себто на 65%, при чому кількість дорослих членів зросла на 17,766 (56.11%), а дітей — на 9,586 (92.17%). Суму 15,000,000 майна переступив УНСоюз напередодні 60-ліття свого існування, яке припадає на 22-го лютого 1954 року, Тепер ведеться спеціяльна організаційна кампанія, яка має на меті збільшити кількість членів УНС в ювілейному 1954-му році до 75,000 осіб. П. Р. Слободян, повідомляючи про переступлення майна УНС суми 15,000,000 долярів, додав, що він все ж таки за найбільший капітал УНС вважає величезну організаційну, громадську, культурну і взагалі національну працю, яку перевів УНСоюз для української спільноти в цій країні та для допомоги українському народові на його рідній землі.

СОБОР УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В ЗДА

Сьогодні, в п'ятницю, урочистим молебнем розпочинається в Клівленді собор Української Православної Церкви. Наради триватимуть три дні й закінчаться в неділю. До Клівленду вже прибули єрархи, делеґати духовенства і вірних, — учасники собору, який має розглянути низку важливих справ внутрішнього устрою Української Православної Церкви в ЗДА.

ВІДДІЛ УНС В РАЧЕСТЕРІ ВІДЗНАЧАЄ СВОЄ 40-ЛІТТЯ

Рачестер. — Т-во „Запорозька Січ", 367ий Відділ УНСоюзу в Рачестері, відзначатиме в найближчу неділю, 18 жовтня, 40-літній ювілей свого існування. З тієї нагоди відбудеться ювілейний бенкет о год. 4-ій в залі Українського Американського Клюбу при Годсон евеню. Ці святкування будуть попереджені о год. 2-ій організаційними зборами всіх місцевих відділів УНС, між якими Т-во „Запорозька Січ" є найбільше. В обидвох імпрезах, організаційних нарадах і ювілейному бенкеті візьме участь головний касир УНС, п. Роман Слободян.

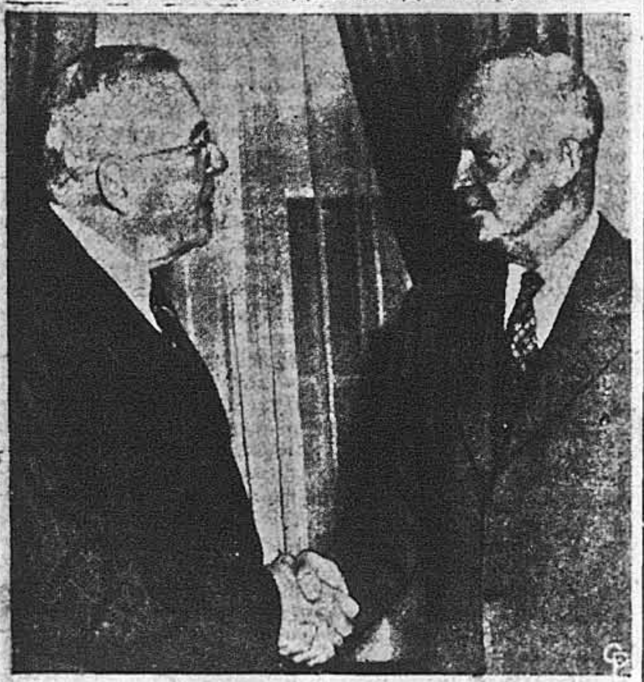
ЛІКАРІ ЇДУТЬ НА ПРОГУЛЯНКУ ДО СОЮЗІВКИ

Ню Йорк. — Товариство Українських Лікарів влаштовує в найближчу суботу прогулянку до Союзівки, мальовничої вакаційно-відпочинкової оселі Українського Народного Союзу при вступі в гори Кетскил біля Керґонксон. Прогульковці збираються біля Домівки Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку (149 2-га евеню) в суботу від год. 2 до 2.30 пополудні. Приїзд до Союзівки передбачений коло год. 5-ої. До участи в прогулянці зголосилось вже приблизно 40 осіб, переважно лікарів та інженерів і їхніх родин. Прогулянка не має замкненого характеру і її організатори радо відатимуть між собою інших гостей. Під час побуту в Союзовці передбачена відповідна товариська програма. Поворот з прогулянки — в неділю після полудня.

Спілка вантажників хоче позбутися Райена

Ню Йорк, Н. И. — Міжнародна Спілка Вантажників, яку позбавили членства в А. Ф. П. за те, що в її проводі знаходяться злочинні елементи, — хоче позбутися свого „досмертного" голови Джозефа П. Райена, якого обвинувачено в розтраті спілкових грошей. На найближчих зборах ця спілка хоче позбавити голодства Райена, який дістає 20,000 долярів річної платні, а на його місце вибрати дотеперішнього містоголову цієї спілки — капітана Вільяма В. Редлі. Це рішення старої спілки вантажників спричинене тим, що АФП призначила з своїх фондів 200,000 долярів на те, щоб нова спілка вантажників, що була б і далі членом АФП, могла зорганізуватися.

ДОЛЛЕС ПЕРЕД ВІДЛЕТОМ ДО ЛОНДОНУ

Державний секретар Джан Фостер Доллес, безпосередньо перед своїм відлетом до Лондону на конференцію міністрів закордонних справ трьох західніх великодержав, відвідав президента Айзенгавера в Білому Домі та одержав від нього ще останні інструкції щодо американського становища в поодиноких міжнародних справах. На фото: Доллес (зліва) прощається з президентом Айзенгавером.

АНТИКОМУНІСТИЧНИХ ПОЛОНЕНИХ В КОРЕЇ СИЛОЮ ТЯГНУТЬ НА „ПЕРЕКОНУВАННЯ"

Токіо. — Не вважаючи на погрози, що полонених неповоротців силою потягнеться на зустріч із комуністичними „переконувачами", якщо не захочуть піти добровільно, перших 1000 полонених рішуче відмовилися говорити з комуністами. У таборі неповоротців відбулися великі й шумні демонстрації; крики були такі голосні, що їх чули журналісти, віддалені від табору на дві милі. Неповоротці кидали камінням в сторону комуністичних автомашин, які їхали на місце зустрічі з полоненими, били в металевий посуд і викрикували протикомуністичні гасла та погрози. Голова Невтральної Комісії ген. Тімайя дав полоненим ультимат до ранку, а потім продовжив його до 2-ої год. пополудні. Проголошення ультимату полонені зустріли гнівними вигуками, биттям в посуд і повіванням національними прапорцями. Після 2-ої години індійські вояки ввійшли на терен табору, де їм вдалося відділити 200 полонених від тієї тисячі з двох бараків, які, на бажання комуністів, мали стати першим об'єктом „переконування". „Переконувачів" приїхало аж 165. Тих двісті полонених індійці навантажили на авта і відвезли до недалекого бараку на зустріч з комуністами, при чому весь табір неповоротців, де перебувають 22,500 осіб, ще підсилив протестаційні крики. Ген. Тімайя заявив, що він прийняв був 35 представників неповоротців і погодився на всі їх вимоги. Делеґати передусім хотіли запевнитися, що ті полонені, які відмовляться вертатися, будуть відвезені назад до своїх бараків.

ЗДА евентуально погодяться на участь невтральних в корейській конференції

Об'єднані Нації, Н. И. — Із західніх дипломатичних джерел повідомляють, що З'єдинені Держави думають поінформувати комуністів, що ЗДА погодилися б допустити до участи в політичній конференції також невтральні держави, але під такими трьома умовами: 1. Всі учасники конференції, включно з Республікою Кореєю, мусіли б на це погодитись. Як відомо, през. Синґман Рі рішучо противився участі в конференції невтральних держав, особливо Індії, але є надія, що ЗДА переконали б його, коли б вказали на користь із присутности на конференції невтральних учасників, що допомогли б справі об'єднання Кореї. — 2. Конференція розпочалася б, як переговори між двома спірними сторонами.

Звільнено дальших п'ятьох радарових службовців за комуністичну діяльність

Ню Йорк, Н. И. — Сенатор Джозеф Р. МекКарті, голова Сенатської Слідчої Підкомісії, подав до відома, що звільнено ще п'ятьох радарових службовців за їх комуністичну діяльність. Давніше звільнено було з цієї самої причини п'ятьох „високих спеціялістів", які працювали в Сиґналізаційному Корпусі Армії в Форт Монмавті в Ню Джерзі. Один із звільнених фахівців подав до відома комісії, що в жовтні 1946 року армійські старшини безпеки прийшли до його приватного мешкання і забрали 43 таємні документи, які він узяв додому з Івенс Ляборторії. Сенатор додав, що цього фахівця — приятеля засудженого атомового шпигуна Джулюса Розенберґа — покарали тоді звільненням від праці на 10 днів, після чого він знову приступив до праці й навіть авансував, Цей свідок зізнав, що тоді була така практика, що можна було забирати додому таємні документи, і він мав на це письмовий дозвіл. Документи брали додому, щоб їх вивчати. Свідок признався, що був із Розенберґом на зборах комуністичної молоді, і що Розенберґ намовляв його вступити в члени комуністичної партії, але він цього не зробив. Цей же свідок заперечив, що він передавав таємні документи комуністичним шпигунам.

ДОЛЛЕС ПІДКРЕСЛЮЄ МИРНІ ЦІЛІ КОНФЕРЕНЦІЇ В ЛОНДОНІ

Вашинґтон. — Державний секретар ЗДА, Дж. Ф. Доллес з найближчими дорадниками відлетів у середу ввечорі до Лондону на конференцію керівників закордонної політики трьох західніх великодержав, ЗДА, Англії і Франції, підкресливши перед відлетом мирні цілі тієї конференції. На летовищі у Вашинґтоні прощали Дж. Ф. Доллеса англійський амбасадор Фоджер Мейкінс, французький амбасадор Енрі Бонне, директор адміністрації закордонних операцій Гаролд Стассен і Доналд Лурі, один із заступників секретаря в державному департаменті. Державний секретар склав перед відлетом заяву, в якій поклав головний натиск на потребу зустрічі представників держав і народів, що їх в'яже тісна приязнь. На адресу Совєтів він заявив: „Шлях до миру — це широкий шлях, відкритий для всіх, хто хоче спричинитися до охорони людськости від темних наслідків другої війни". „Очевидно — сказав Доллес — ми не можемо сподіватися від наради в Лондоні розв'язання всіх існуючих проблем. Можемо мати тільки надію на поступ у пошукуванні способу, яким ми й інші могли б у спільному зусиллі злагіднити наявне напруження". За відомостями з Парижу, французька рада міністрів визнала, що проєктована конференція „великої п'ятки", себто включно з комуністичним Китаєм, не має тепер виглядів на те, щоб відбулася, і тому треба підтримувати спершу ідею зустрічі „чвірки". Франція воліла би „п'ятку" з уваги на її війну з комуністами в Індо-Китаї. Тим часом з Лондону повідомляють, що там уважають річчю доцільною, щоб ЗДА, Англія і Канада, отже три держави поза европейським континентом, проголосили ґарантію проти нападу на будькотрого члена европейського оборонного пакту. Така ґарантія приспішила б ратифікацію оборони европейськими державами, підкреслюючи водночас його оборонний характер перед комуністами. У лондонській конференції візьмуть участь крім Дж. Ф. Доллеса, англійський міністер закордонних справ Антоні Іден і французький міністер Жорж Бідо. Одною з головних тем розмов в Лондоні буде завогнена в останніх днях справа Трієсту.

Італія готова дати Юґославії ґарантії безпеки

Рим. — Італійський уряд готовий дати Юґославії всі бажані нею ґарантії, що Італія не буде насильно розв'язувати спірні з Юґославією територіяльні справи і не загрожуватиме Юґославії своєю експансією над Адріятиком. У Римі підкреслюють, що там ніколи навіть не виринула думка про можливість вирішування війною будь-яких претенсій у відношенні до Юґославії. Зате звертають увагу, що Італія ні в якому випадку не погодиться зректися своїх претенсій також до зони „Б" в Трієсті, поки ця справа не буде остаточно полагоджена у згоді з Італією, і що тому Італія не вважатиме справу Трієсту розв'язкою після того, як італійці перейняли б адміністрацію зони „А". Італійці радо готові взяти участь в конференції західніх держав і Юґославії, — але спершу Італія повинна дістати рівні права з Юґославією на терені обширу Трієсту. Тим часом, всупереч забороні уладжувати в зоні „А" будь-які демонстрації, після вуличної демонстрації 2.000 словінців, що кричали: „Товаришу Тіто, дай нам зброю!" — група італійців вдерлася до будинку юґославської господарської установи і поломила вікна й меблі. Тіто скріпив свої війська в зоні „Б" танками, що їх тільки що дістав від Америки.

Німеччина передала альянтам нове меморандум

Бонн. — Західньо-німецький уряд передав трьом західнім великодержавам нове меморандум, що докладно з'ясовує становище цього уряду до справи об'єднання Німеччини. Це меморандум виготовила спеціяльна комісія західньо-німецьких ескпертів при західньо-німецькому уряді. Передача меморандуму прийшла після того, як англійський високий комісар в Німеччині, сер Голлер Міллар, мав довшу конференцію з канцлером Аденауером і з його найближчими дорадниками. Цей німецький документ буде одним із предметів розгляду трьох міністрів закордонних справ у Лондоні.

Совєтська політика спричинила видатки на озброєння ЗДА

Об'єднані Нації, Н. И. — Представник ЗДА в Економічній і Фінансовій Комісії Об'єднаних Націй, Джемс Зіллербах, заявив, що З'єдинені Держави не зможуть надалі давати ніяких грошей до міжнародного фонду для підтримки недорозвинених держав, бо, наслідком совєтської політики, ЗДА примушені видавати 50 більйонів річно на військові цілі. Тому спершу треба, щоб у всьому світі прийшло роззброєння. Американський представник підкреслив, що до цього часу всі конкретні пропозиції ЗДА, щоб дійсно перевести роззброєння, були знехтувані Совєтами, які зі свого боку подавали цілком нереальні й неістотні пропозиції. На

НОВА АМЕРИКАНСЬКА СТРАТОФОРТЕЦЯ ДЛЯ СТРАТЕГІЧНОГО БОМБАРДУВАННЯ

Новий модель американської „стратосферичної фотеці" Б-52А, призначеної для стратегічного бомбардування та яка вже є в продукції. Цей великанський літак має вісім турбомоторів. Департамент оборони ще не подав до відома таких подробиць про цей літак, як швидкість, засяг діяння, опроможність вантажу і т. п.

В АМЕРИЦІ

● Голова Сенатської Підкомісії для дослідження злочинности малолітніх, сен. Роберт Гендріксон подав до відома, що ця підкомісія вислала 2,000 квестіонарів, в яких є запити про вживання малолітніми наркотиків, та користання ними з радія й телевізії. Комісія хоче дослідити причину злочинности молоді.

● Склянні сочки для очей кращі за окуляри — так ствердила армійська Медична Ляборатория. На ці штучні сочки не сідає пара, дощ і сніг, їх важче знищити, вони хоронять око перед зраненням та занечищенням і не відбивають світла, що може бути корисним для ворога.

● Згоріли 40 коней під час пожежі, що вибухла в перегонових стайнях у Монтреалі в Канаді. Шкода становить понад мільйон долярів.

● Ляйтенант летунства Міло Радуловіч вносить відклик до секретаря летунства в справі його звільнення з летунської служби за те, що його батько й сестра „непевні для безпеки ЗДА", а він живе з ними в приятельських взаєминах. Щодо льояльности самого Радуловіча немає сумнівів.

● Сіямські близнюки, доньки посадника міста Ляфайет в Люїзіяні, залишили шпиталь і перейшли під опіку батьків. — Вони були зрослі долішньою частиною хребта, але після успішної операції, яка їх роз'єднала, стали зовсім самостійними істотами.

● 23-річна панна Мері Кемп Ґріффін із Флоренсу у Південній Каролайні відлетіла до Лондону, де змагатиметься за титул „міс світу". Вона вже має перше місце в подібних змаганнях.

В СВІТІ

● Бельгійський пасажирський літак розбився недалеко франкфуртського летовища. — Згинуло 40 пасажирів і 4 особи залоги. Тіла були так здеформовані, що годі було їх розпізнати. Між жертвами було 9 американців, у тому числі одна жінка з дитиною і три вояки. Між пасажирами був 75-літній Ґеорґ Франкенштайн, колишній австрійський амбасадор в Англії перед другою світовою війною.

● Часопис, що появляється в Гонґ-Конґу англійською мовою, „Савт Чайна Мейл", закинув прем'єрові червоного Китаю, Чу Ен-лаєві, що він говорить про мир, а одночасно придержує 33-ох американських полонених. Це, заявляє часопис, навіть англійцям унеможливлює рекомендувати червоний Китай для допущення в Об'єднані Нації.

● Аж до Данії зайшов один юґослав, утікаючи з царства Тіта. Він перемандрував Австрію та Західню Німеччину і зголосився до данської влади з просьбою дати йому політичний азиль.

● У Ґвіяні перевели англійці масові ревізії у помешканнях високих урядовців та керівників „народної проґресивної" партії і сконфіскували цілі вантажні авта різних документів. Над столицею країни Джорджтавном стоїть дим з цукрових плянтацій, що їх підпалили робітники, розагітовані прокомуністичним „проґресивним" урядом.

● Лорд Червел, голова англійської Комісії атомових дослідів, приїхав до Вашинґтону на наради з американськими високими військовими та атомовими фахівцями у зв'язку з відомостями про поступ Совєтів в фабрикуванні атомових і водневих бомб. Лорд Червел був з відвідинами у президента Айзенгавера.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday Issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЗАВЖДИ НАГЛА СПРАВА

Маємо багато наглих справ. На останніх річних нарадах Крайової Ради УКК в Ню Йорку щоразу хтонебудь схоплювався і домагався голосу в таких „наглих справах", як, приміром, відібрати голос котромусь промовцеві, зробити обідову перерву в нарадах тощо. Редакції газет також одержують кожного дня експреси й телефонні повідомлення в таких „наглих справах", як проголошення тої чи іншої імпрези, включно з „величавими бенкетами" й т. п. Але серед тих „наглих справ" забувається одну справді наглу, найбільш наглу і завжди наглу. Це — допомога нашим потребуючим братам.

В останньому часі цю одну з найосновніших проблем і обов'язків нашої американсько-української спільноти притемнили і звели до деякої міри на манівці всілякі, на нашу думку, цілком зайві, непридатні й нездорові суперечності, які відставили на другий плян саму потребу допомоги, видвигаючи на перше місце такі другорядні питання: хто, коли, як і кому повинен допомагати, що буде цілком безпредметним, якщо не буде чим допомагати. А на таке загрозливо заноситься, бо спантеличена тими суперечностями громада починає чимраз більше втрачати почуття свого обов'язку допомоги.

Це виявилось до деякої міри й на останніх зборах УКК, на яких великий відсоток учасників висловлювався цілком виразно за своєрідним нашим, американсько-українським „ізоляціонізмом", пропонуючи й домагаючись припинити будь-яку висилку грошей поза межі цієї країни. Такі тенденції помітні й серед загалу. А це ж є діяметральне відхилення від основного принципу нашого громадського життя, що керував ним і на якому воно базувалось від самого початку існування нашої спільноти в цій країні. В цих „ізоляціоністичних" тенденціях треба добачати чи не найбільшу ідейну кризу нашого громадянства, яка загрожує всьому нашому правопорядкові та й самому існуванню нашої спільноти, як окремої етнічної групи. Вся бо наша балаканина про „ідейний зв'язок" з українським народом не матиме жадної вартости, якщо ми її не підкріплюватимемо нашими пожертвами та постійною практичною готовістю допомагати тим, до ідейного зв'язку з якими почуваємось.

Тільки з великою тривогою можна спостерігати те, що нині почало діятись в останньому часі власне в допомоговій ділянці. Для нас, американських українців, уже майже допомоговим символом став ЗУАДКомітет, той „Зудак", що направду створив допомогову історію та добився не тільки допомогових і переселенчих, але теж моральних і політичних та загальнонаціональних успіхів, які не мають собі рівних. Одним з найбільших успіхів того Комітету треба вважати те, що всяку свою акцію він веде під виразною українською національною назвою та під українським національним прапором на міжнародному терені й не як агенція якоїсь іншої агенції, але самостійна, українська національна організація.

Сьогодні не тільки ЗУАДК, але й всі інші організації, установи та репрезентації американських українців стоять перед новим іспитом: можливістю скористати з нового спеціяльного імміграційного закону та спровадити під українським прапором до цієї країни тисячі нових українських скитальців. І дивна річ: власне перед цим новим іспитом, перед цим новим великим завданням всієї нашої спільноти, почалась нічим невиправдана метушня навколо не потреби допомоги та наших допомогових обов'язків, але допомогових організацій і компетенцій, допомогових „заслуг" і т. п. Велику частину відповідальности за намагання звернути на манівці та розбазарити наш ідейний допомоговий капітал, а з ним і фінансові та інші допомогові засоби, поносять — не во гнів їм кажучи — наші европейські брати, які часто справляють враження, що вони справді не знають, що роблять. Часом не можна позбутись і не можна відповісти на прикрий запит, чому це робиться й чому робиться це саме тепер, перед новим великим переселенчим завданням?

Заклинаємо наш загал, щоб не зважав на ці переходові суперечності й антагонізми та не робив з них фальшивого висновку. В суперечностях ми не сміємо втрачати з очей головної мети: за всяку ціну допомагати, допомагати усім і всіма можливими тільки шляхами, бо це, а не що інше становить наше завжди нагле завдання.

ПОЛІТИЧНИЙ РЕАЛІЗМ АМЕРИКИ

Реалізм — це взагалі обов'язкова вимога для всякої політики. Коли ж нині говориться про реалістичну політику, то тільки для відрізнення від політики, що керується симпатіями до однозгідних режимів. Коли б ЗДА трималися таких симпатій, то наставлялись би виключно на союзи з демократичними державами й відкидали б принципово тісніші взаємини з режимами, які викликають сумніви щодо свого демократичного характеру, чи пак — таких сумнівів навіть не викликають, будучи виразно тоталітарними.

Пропагандивне переставлення Совєтів на „демократію" та безмежна західня наївність, підсилювана п'ятиколонними і продажними елементами, внесли після другої світової війни баламутство в міжнародну публічну опінію: що, мовляв, існують тільки два політично-ідеологічні світи, а саме світ демократичний, включно з Совєтами та їх сателітами, і світ фашистський у постаті давніх німецько-італійських недобитків, чи „фашистів" у „лапках" в усіх націях, в розумінні всіх протикомуністичних патріотів. Те баламутство розвіялось вже настільки, що наївних і добросердних дурнів є нині мінімально, а ширять таку леґенду тільки п'ятиколонники. І через це прояснилося теж обличчя закордонної політики. Тільки тому, що комунізм, як ідея, є в сучасній політичній практиці тотожний з російським великодержавницьким імперіялізмом, протисовєтська політика З'єдинених Держав (і інших держав Атлантійського Пакту, а також Західньої Німеччини та всіх екзильних політичних центрів уярмлених народів) може декому видаватись, як війна (тимчасом холодна) ідеологій. Таке враження помилкове. Це є спір не ідеологій, а національно-державних інтересів. Росія переборщила у виявленні своєї імперіялістичної ненависти й викликала острах в усьому західньому світі, — в одних країнах більший, в других менший, але в усіх досить сильний, щоб їх об'єднати бодай в НАТО. А що Совєтська Росія убрала ще на себе інтернаціонально-комуністичний плащ і збирає під нього всю міжнародну п'ятиколонницьку братію, то тим вона небезпечніша, тим загрозливіша для ЗДА, Англії, Франції, Італії й узагалі держав, належних до світу християнської культури.

Союз ЗДА з Еспанією остаточно розвіяв сумніви, чи закордонна політика ЗДА спирається на основах ідеології, чи на основах державницького інтересу. Ліво-демократичний інтернаціональний табір з обуренням і протестами прийняв американсько-еспанський союз. Цікаво, що той сам табір палко підтримував американсько-юґославське зближення, заманіфестоване у признанні Юґославії американських субвенцій для господарського піднесення краю і для військового скріплення країни. Тим часом комуністичний режим Тіта для більшости американського народу однаково неприємний, як фашистський режим генерала Франка. В одному й другому випадку вирішний був державний інтерес Америки: протисовєтське становище нинішньої Юґославії, яка не захотіла підкоритись державним інтересам Росії та слухняно виконувати накази з Москви, і протисовєтське становище Еспанії. Ніхто не повірить, що політичний світ ЗДА, зокрема державний департамент у Вашинґтоні має симпатії до однопартійного автократизму й анахронічного суспільного укладу Еспанії генерала Франка. Проте і республіканці і демократи в ЗДА привітали пакт з Еспанією, як великий успіх заходів, спрямованих для забезпечення країни від небезпеки збоку СССР. І коли, безумовно за порадами американської дипломатії, різко антисовєтські й антикомуністичні уряди Греції і Туреччини замирилися з Юґославією настільки, що промостили шлях навіть військовому союзові, то тільки тому, що всі ці три держави загрожені в першу чергу російсько-совєтським імперіялізмом: на Балканах і над Дарданелями.

Цей самий реалізм диктує американській політиці поручати 50 німецьких дивізій до спільної европейської армії та підготовляти бодай частинне озброєння Японії. Вчорашні вороги стають нинішніми приятелями не тому, що вони стали з Савла Павлом, а тому, що змінилася ситуація, і державний інтерес диктує в цій зміненій ситуації шукати собі інших союзників у відпорі проти вчорашнього союзника, що став нині ворогом. Очевидно, самий реалізм не є ще запорукою, що політика буде добра. Бо й почуття політичного реалізму може бути фальшиве й тактика погана. Яскравим доказом такого фальшивого політичного рахунку була орієнтація Америки в останній світовій війні на СССР, як необхідного союзника, що його треба було перекуплювати концесіями в Тегерані, Ялті й Потсдамі. Ця тактика була кепська, оперта на повному незнанні Совєтів, як міжнародного чинника, і тому й наслідки з того страхітливі. З наведених вище актів американської післявоєнної політики, диктованої новим реалізмом, так само деякі можуть виявитися ще помилковими, ось хоч би, напр., рятування від банкрутства тітоївської Юґославії. Однак назагал — американська політика зробила великий поступ у вичуванні державницьких потреб, як єдиного критерію політичного плянування і політичної тактики. Але тільки поступ, бо на прикладі відношення до проблеми поневолених Росією народів і на прикладі вибирання способів, як найшвидше і найдоцільніше ослабити Совєтську Росію, бачимо все ще великі прогалини, постійні помилки, наслідок фальшивих заскорузлих поглядів, защеплених поганими політичними виховниками.

Треба радіти поступом американського реалізму в політиці і сподіватися, що він навчить американських керівників і тих правд, що їх вони ще не зовсім хочуть розуміти.

Б. Сивенко

ШКІДЛИВИЙ ТЯГАР

Стало вже трюїзмом, пережованою істиною, що на чоло вільної половини людства по другій світовій війні висунулася Америка, точніше — ЗДА. І цілком заслужено, якщо зважити їх економічні ресурси та господарські можливості взагалі і майже незаплямоване обличчя оборонця людської волі. У всіх інших більших потуг, віками старших за ЗДА, наприклад у Франції та Англії — і економіка захитана, і морально-політичне обличчя не досить чисте, а віддавна в плямах, що походять головно з такого несимпатичного джерела як колоніялізм, тобто імперіялістична політика визиску слабших і менше культурних народів, за нової історії практикована европейцями на позаевропейських теренах, а Москвою навіть і в Европі щодо народів не нижчої культури.

Отож, коли народи колоній і напівколоній один по одному усвідомили себе як національно-політичні організми, як окремі суб'єкти в світовій людській родині, то всіляку непрохану опіку — хоч би як арґументовану і підсолоджувану „хазяями", — ці народи почали сприймати як насильство чужинців і боротися проти нього.

Хоч колишня володарка морів Англія, під тиском спротиву збоку народів колоній і різного роду підмандатних та протекторатних територій, поступово перебудувала свою світову імперію на Британську Спілку народів, проте вона ревно намагається зберегти свої господарські привілеї в тих країнах, де вона раніше, використовуючи свою перевагу, посіла ключові позиції — ось як в країнах Близького і Середнього Сходу (Єгипет, Трансйорданія, Ірак та Іран). До того ж Англія ще й досі має чимало суто колоніяльних володінь, зокрема в Африці і південно-східній Азії (Малаї, Гонґконґ тощо). Імперсько-колоніяльне думання й досі характеризує англійську провідну верству, її політиків і дипломатів.

Це саме можна сказати і про французів. Тільки що французи менші емпірики, менші практики, ніж англійці, і перебудову своєї колоніяльної імперії на зразок англійського Комонвелту роблять лише тепер.

Цей підупадаючий і гаснучий, а проте ще дуже живучий у думанні й психіці колоніялізм та імперство двох із трьох західніх членів „великої чвірки" робить їх (тобто Англію і Францію) по суті спільниками третього великого імперіяліста, також члена „чвірки" — СССР, хоч цей нібито стоїть по другому, протилежному боці барикади.

Щойно сказане має величезне від'ємне значення для всієї долі вільної частини світу, бо кладе важку тінь на його боротьбу проти світу комуністичного рабства.

Хтось може вбачати в такому твердженні суперечність із сказаним на початку — що не Англія і Франція, а вільні від колоніяльного гріха ЗДА стоять сьогодні в проводі світу. Проте суперечности тут нема ніякої: ЗДА, як провідна держава світу, ще дуже молоді і тому в питаннях світової політики поводяться не зовсім упевнено, „не в пропорції" до своєї реальної сили. Державні діячі ЗДА, політики й дипломати ще не визбулися впливів набагато старших історично (отже ніби досвідченіших) своїх спільників з обох світових воєн — Англії і Франції.

Тим часом досвідченість цих останніх так багато має в собі елементів і рис старечого маразму та короткозорого еґоїзму. Саме ці приятелі ЗДА тягнуть їх до угодівства з воюючим комунізмом Москви, „стягують" ЗДА з позицій оборонця народоправства і людської волі. На догоду цим альянтам, ЗДА толерують задавнені гріхи Англії в Ірані і Єгипті, толерують колоніяльні методи французької адміністрації в Північній Африці. Мало того: не відважуються стати на єдиноправильний шлях у питанні майбутности Східньої Европи і цілого СССР.

Останнє для нас найважливіше, бо безпосередньо торкає й України. Який це мав ми бути правильний шлях — нашим читачам ясно: шлях рішучої підтримки національно-визвольної боротьби народів Совєтського Союзу; не росіян у першу чергу, а саме „націоналів": українців, білорусинів, грузинів і т. д. Політична лінія, що її й досі тримаються ЗДА щодо проблеми майбутности СССР, жадною мірою не відповідає принципам і традиціям вільнолюбної американської людности. І якщо ЗДА, в особі їх політиків та адміністрації, не пристають і досі на концепцію утворення на місці нинішнього СССР самостійних національних держав (потім, згодом вони можуть собі сфедеруватися — як захочуть!), то це ми пояснюємо не тільки недостатньою політичною зорієнтованістю американців у справах підбольшевицького Сходу, а й тягарем політичних впливів Англії та Франції, що звикли дивитися на неподільну імперію Москви як на єдину реальну противагу німецькій загрозі.

Треба ще й те сказати: просякнуті до мозку колоніяльно-імперським думанням, звичками й навиками, англо-французькі політики й дипломати в підтримці національно-визвольних рухів народів СССР бачать для себе небезпеку — з огляду на такі самі тенденції в їх власних володіннях.

Цей тягар перестарілої і шкідливої для вільного людства політичної інерції минулих часів, накинутий старшими імперіяльними державами молодій потузі ЗДА, останні повинні рішуче відкинути і піти шляхом, що направду зможе вивести світ з нинішньої затяжної кризи.

НІМЕЦЬКІ ПОВОРОТЦІ ПРО СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ

(З радіопередачі Укр. Відділу „Голосу Америки")

Комуністи шаліють від злоби, коли довідуються, що хтось утік від них, чи хтось домагається права для полонених не повертатися під їх владу, чи хтось правдиво інформує вільний світ про те, що робиться з підсовєтськими народами. Во кожна людина, що вирвалась від комуністів, розповідає тільки про рабство, нелюдське поводження, непосильну працю, голод і смерть, про дикі знущання над людиною.

Тепер бувші німецькі вояки, що пробули вісім і більше років у Совєтському Союзі на примусовій праці, мали нагоду повернутися до дому, бо совєти хочуть задобрити німецький народ і якось перетягнути його на свій бік. Але бувші німецькі полонені з Совєтського Союзу розповідають речі, які ясно показують, що Совєтський Союз є одним велетенським табором примусової праці, де по одному боці дротяної загорожі поневіряються люди всіх національностей, а по другий бік — так звані „вільні" громадяни національних республік, які живуть в трохи кращих умовинах, але в такому самому рабстві.

Один з полонених розповів, що в таборі у Новочеркаську разом з ним було 250 австрійських цивільних громадян, що їх викрали були з Австрії совєтські агенти. Совєти весь час уперто заявляли, що вони нічого не знають про те, де ці австрійці перебувають, і навіть відмовлялись признатись, що цих австрійців взагалі депортовано.

Цей самий полонений розповів також про 150 мадярів і п'ятьох румунів, які були з ним в одному таборі і яким заявили, що вони мають повернутися додому. А за рік, коли цей полонений опинився в новочеркаському таборі, він зустрів чотирьох з них. Він почав перестукуватися з ними і довідався, що їх не відпустили додому, як обіцяли, а перевезли до табору під Сталінградом. Коли вони, обурені, відмовлялись іти до праці, їх засудили на 25 років примусової праці — і перевезли у Новочеркаськ.

Інші полонені розповіли про великі уранові копальні в Алтайських горах, де вони працювали. Цей величезний простір на кілька сот кілометрів обгороджено і проголошено забороненою зоною. Полонені казали, що тисячі совєтських громадян і в'язнів перевезено туди з різних підсовєтських країн і поставлено на фізичну працю.

Полонені бачили в таборах примусової праці еспанців, що втекли до совєтів після провалу еспанської революції, що їх совєти примістили по примусових таборах. Було там багато естонців, литовців і поляків, що їх совєти заслали на нелюдську працю і в дикі умовини життя у сибірських таборах поблизу Прокоп'євська. Спочатку їх привезли сюди разом з родинами, а потім чоловіків забрали на важкі роботи і назвали „переселеними робітниками".

Бачили полонені й табір, де приміщено англійців, французів і навіть кількох американців. Цей табір розташовано в Потьмі, за двісті кілометрів від Москви.

Проте, розповідають полонені, не зважаючи на в'язниці, табори праці та утиски, спротив комуністам не завмер серед підсовєтських народів, особливо в Україні. Одні з полонених розповідають, що в Харківському таборі разом з ними було вісімдесят українських партизанів з Гомеля. Українські партизани розказали їм, що їх схоплено в кривавій сутичці з загоном МҐБ. Українці також розповіли німецьким полоненим, що партизани й досі активно діють в Західній Україні. Дехто з українських в'язнів казав німцям, що совєти вивезли їх родини в Азію, на Сибір і навіть на острів Нова Земля.

Інші німецькі воєнно-полонені розповіли про дуже активний партизанський рух коло Брест-Литовська. Партизани криються там у величезних болотах, і совєти мусять вживати літаків, щоб прослідити їхні схованки.

Про діяльність партизанів довідувались полонені також і з оповідань цивільних службовців, з якими доводилось зустрічатись під час роботи.

Полонені розповіли про те, що начальника МВД Свердловської области, Торопова усунено з його посту за те, що розповів полоненим про повстання робітників у Східній Німеччині, хоч Торопов і лаяв демонстрантів „фашистами".

Інші полонені подали деталі того, як готувався Кремль до боротьби з Берією: зараз же після повідомлення про усунення Берії військові відділи обсадили залізницю і урядові будинки в Свердловську. При цьому між населенням Свердловська і загонами МҐБ відбулися сутички, внаслідок яких забито шістнадцять осіб.

Про такі речі розповідають німецькі полонені, що повертаються з Совєтського Союзу. Тим то совєти так бояться всякої вістки про те, що діється у них, і тому так пильно стережуть свої кордони. Але правда проривається, і видно, що щілини в залізній завісі робляться чимраз більші.

ЯКІ „УКРАЇНСЬКІ" ХУДОЖНИКИ ЖИВУТЬ У ЛЬВОВІ

„Радянська Україна" пише про те, як, львівські мистці „готуються відзначувати знаменну подію в житті українського народу — 300-річчя воз'єднання України з Росією". Але в цій новинці одночасно пишуть, які то „українські" художники живуть тепер у Львові. Ось це місце новинки.

„Художник тов. Гуторов пише картину „Заборона Івану Франку читати лекції у Львівському університеті", художник тов. Леонов — „Закладання робітничої каси" (за мотивами повісти Івана Франка „Борислав сміється"); лавреат Сталінської премії скульптор Рябінін готує горельєф „Зустріч радянських військ з населенням м. Львова в 1939 році".

Такі „українці" як Гуторов, Леонов і Рябінін завжди були й будуть за тим, щоб Україну експлуатувала Москва, яка захопила її перед 300 роками...

Лев Шанковський

ПОЗАЛАШТУНКОВА БОРОТЬБА ЗА ВЛАДУ В СССР

(2)

Які ж ідейні сили стали на підтримку російського Термідору, на підтримку нового російського режиму, що заіснував був після переконливої перемоги Сталіна? Цими ідейно-політичними силами були крайній російський імперіялістичний націоналізм, сила, що продовжувала існування в Росії, не зважаючи на большевицьку революцію й що перемогла цю революцію (за клясичним визначенням Хвильового: „Сукини-сини з'їли революцію") та централізований російський державний капіталізм, що став головною економічно-суспільною опорою російського націоналізму. Державно-капіталістична система в СССР заіснувала внаслідок насильного проведення колективізації й індустріялізації в СССР, отже внаслідок реалізації сталінської теорії про побудову „соціялізму" в одній країні. На практиці цей „соціялізм" став джерелом могутности Російської держави і джерелом закріпачення широких народних мас, головно поневолених народів, які нещадно експлуатував оцей новий російський капіталізм.

В новій системі большевицька партія перестала бути політичною партією, в дослівному того слова значенні. Вона стала частиною апарату, що виконував доручення нової влади, яких не вільно було заперечувати, не вільно було критикувати чи над ними дискутувати. Але для нових завдань цей апарат цілком не вистачав. Поруч нього і понад ним почав будуватися новий апарат, що став основою нової влади. Постало нове поняття: „апаратчик", що означає людину, яка є частиною цього апарату. Цей апарат не постав протягом одної ночі, але він утворився й остаточно оформився в трьох ланках: (1) Особистий секретаріят Сталіна, (2) НКҐБ, який вилучено з компетенції НКВД в 1940 р. і (3) IV Розвідувально-політичне управління генштабу, що поставило армію на послуги нового режиму. Оці три ланки й утворили під Сталіном центр тієї політичної формації, що її називаємо табором російської воячини. Заперечувати, що в цьому таборі Берія була цілком своя і надійна людина, значить замикати очі на факти. Берія прийшов до влади в 1938 р., отже після російського Термідору, зорганізував МВД і МҐБ і до смерти вождя табору російської воячини, впродовж 15 років стояв на сторожі безпеки нової Російської імперії. За цей час йому доручувано найбільш відповідальні завдання (атомова бомба, залучення до „співпраці" німецьких вчених і винахідників тощо), за виконання яких його піднесено до ступені „маршала", нагороджено найвищими орденами, — одним словом він був Сталіна правою рукою й тому позбавляти його цієї чести — приналежности до табору російської воячини — немає ніяких підстав.

Ми вже згадували про те, що зформування політичного табору „російської воячнини" не сталося протягом одної ночі — воно мало свої етапи. Проте найсильніше поріс у пір'я новий табір під час світової війни. Початкові невдачі партійних вождів у війні з Німеччиною (Ворошилов, Будьонний), початкові поразки, що їх загально записували на рахунок партії, — тільки посилили табір російської воячини. Це ж був час, коли „партієць" був синонімом невдахи, відповідальної за всі неуспіхи та поразки, коли всі ті з партійного апарату, що не примазувались до нової дійсности, мусіли відійти в тінь, у забуття, а то й в небуття. Це був час, коли табір російської воячини почав діяти цілком відкрито, коли його опорою стала, не червона, але совєтська (читай і вимовляй „русская") армія, що силою свого „русского оружия", а не якихось там марксистських ідей, перемагає ворога. Це був час, коли цю армію вбрали в золоті погони, коли почепили на неї ордени Олександра Невського, Кутузова, Суворова і т. п. — всі на оранжево-чорних стрічках — кольорах „царствуючого дома Романових", або на біло-синіх, як ось орден Богдана Хмельницького, що були кольорами „андреевского флага". Це був час, коли „марксист" і безбожник Сталін уклав конкордат з „Святою Русскою Православною Церквою", опорою російського націоналізму, і за ніч став „богомданним" вождем великого російського народу. І це був час, коли остаточно оформилась кляса „сталінських вельмож", як її визначають наші підпільні публіцисти, що складалась з усіх тих маршалів, генералів, директорів, чиновників, скоморохів і інших блазнів нової клясової Російської імперії. Те, що залишилось поза „сталінськими вельможами", отією упривілейованою кастою нової імперії, зведено до позему гайдуків чи опричників, або просто, за історичними зразками, до рівня кріпаків. Серед нових сталінських вельмож одним з перших був і новоспечений сталінський „маршал" — Лаврентій Берія.

Його заслугою було, між іншим, створення нової організації — СМЕРШ'у, що відіграла в роки війни і після неї особливо важливу ролю. СМЕРШ створено поспільно з апарату МҐБ і апарату російського генштабу. Таким чином „емґебістська" воячина не є жадним противником „генштабістської" воячини, як це дехто твердить, задивлюючись на німецький „вермахт" і „гестапо". В Німеччині „вермахт" довго зберігав свою незалежність від нацистської партії, а в СССР „енкаведизація" й „емґебізація" армії — це процес, що проходив роками. Знову ж не можна відмовити значення фактові, що в новій російській імперії наступила значна „воєнізація" емґебістського апарату, яка привела до досить щільного злиття обох формацій. Про будь-яке протиріччя між МҐБ (що його неслушно на Заході вважають тільки поліцією — поліцією є МВД), і між армією, зокрема в сталінській імперії, не могло й бути мови.

СМЕРШ („смерть шпіонам") був найяскравішим представником і експонентом табору російської воячини. Він, через свого начальника В. В. Абакумова, підлягав безпосередньо сталінському особистому секретаріятові й виконував його директиви. Через СМЕРШ ці директиви виконував генштаб і МҐБ. Завдання СМЕРШ'у можна порівняти із завданням німецького „великого генерального штабу". Головним завданням СМЕРШ'у було організувати воєнну могутність СССР всіма засобами, не тільки для створення підпори нового режиму всередині СССР, але й для створення інструменту сили, що здатний був би реалізувати завітні цілі російського месіяністичного імперіялізму. А цілями цього імперіялізму не були ані визволення пролетаріяту (багато нас було свідками, як „доблесная русская армія" визволяла цих пролетарів у Відні чи Берліні з усього, що вони мали, включно з годинниками), ані визволення поневолених народів і т. п., тільки завойовування щораз нових країн і народів і перетворювання їх на об'єкт експлуатації нового російського державного капіталізму. Це категорії мислення кожного імперіялізму, і такий, а не інший є зміст російського імперіялізму в поневолених країнах, що виражається циферно трирічними й чотирирічними плянами. А зверхність над цими окупованими країнами мав СМЕРШ і його апарат. Він не тільки, що робив державні перевороти в країнах сателітів за дорученням емґебістських майорів, не тільки організовував економічну експлуатацію, демонтажі фабрик, вивозив учених та винахідників, але й творив елементи дальшої агресії, підтримуючи п'яті колони, організовуючи шпіонаж на велику скалю, крадіж таємниці атомової бомби і т. д. Ще недавно очолював емґебістсько-смершівський окупаційний режим у Східній Німеччині герой Сталінграду ген. Чуйков, ще сьогодні цей апарат у Польщі очолює маршал Рокосовський.

Л. Печинська

ПРИЗАБУТА ЛЕСЯ УКРАЇНКА

Минає 1953 рік — сороковий рік від дня смерти найбільшої нашої поетки Лесі Українки. Цей довгий час, перетривав її геній і недоступна недовго, з кожним роком вона стає нам все ближчою. Таємниця цього не тільки в таланті Лесі Українки, а в її пророчій ясновидючості. Якщо колись треба було Донцова, щоб відкрив її, як „поетку "нашого відродження", то тепер її значення, як каталізатора приспаної народної свідомости, вповні наявне.

Це передусім відчули окупанти на Сході, які цензурують Лесю Українку так само, як і Шевченка. Тим більше увагу повинні звернути на творчість всенаціональної поетки ті її землячки, що опинилися у вільному світі.

Наші театральні групи осягнули артистичних постав „Лісової Пісні", „Боярині", „Оргії". До, здавалося б, безнадійної — з боку матеріяльних вигід — справи взялися нюйоркські видавці, Тищенко—Білоус, що можуть похвалитися вже дев'ятим томом чепурно перевиданого, в твердій оправі, з багатьма супровідними статтями, дванадцятитомового критичного видання творів ювілятки.

Слово лишається за громадянством, яке, у своїй масі, призабуло про свою „поетку відродження". Маючи наші театри з готовим репертуаром із творів Лесі Українки, вже можна якось нададнати їхній приїзд в окремі наші громади, — зокрема в менші, які не мали нагоди побачити те, що бачили Филаделфія і Ню Йорк. Маючи двадцять томів повного видання творів, легко, в найдальших закутках світу, влаштувати сходини, присвячені Лесі Українці. Перешкоди можуть бути лише, матеріяльного характеру, які, при невибагливості наших мистців сцени й при некорисливості видавців творів поетки, перебороти легко.

Леся Українка особливо близька нам, що опинились у великому розсіянні. Бувши постійно хвора, неспроможна вести нормальне життя, вона і у себе вдома почувала себе часто, як на вигнанні. До того доходило довге перебування поза Україною. Навіть в мальовничій Італії вона не могла забути рідне Полісся з його бідними курними хатами:

Там, на Поліссі, тож було співали
Дружки весільні, аж давеніла хата,
Не хрипким, чистим голосом, дарма,
Що голови, немов у хмарі мріли;
Той дим гриз очі, але все ж не так,
Бо він був з дерева, а може й те,
[що рідний...

Бувши у фактичному вигнанні, Леся Українка зуміла затримати найгарячіше палахкотіння почувань, стверджуючи, що

...тільки той ненависти не знає,
Хто цілий вік нікого не любив.

Найбільша загроза відірваности від батьківщини — отупіння почувань, коли дочасні цінності заміняють вічні і коли розмови про заробітки, авта і доми заступають інші розмови, що колись велись між тими самими, ще духово не постарілими, особами в інших обставинах. Коли гаснуть думки, притуплюється гострота почувань, тоді необхідно сягнути до книг Лесі Українки, в якої „усе знесла й перемогла... любови сила", в якої

Того ж великого вогню
І смерть не погасила.

Згадувати про велику жінку напевно будуть жіночі організації. Але ці згадування не повинні обмежитись лише їхнім колом. Леся Українка переросла всякі межі — своєю величчю вона стала всенародною, а ще стане — коли її драматичні твори будуть перекладені на чужі мови — всесвітньою:

Мій дух промовляє мені:
— Ставай, вартовий, без вагання
[на чати!
Хоч люди зомліли у цій стороні,
На голос твій будуть мовчати, —
Та слава про їх загримить до зірок,
Що є в їх народу пророк.

Д-р Ростислав Сочинський

НОВЕ В МЕДИЦИНІ

Артеріосклероза

Щоб удержатися при житті та здоров'ї, дорослій людині потрібно приблизно 6 літрів крови, яка кружляє у складній сіті кровоносних судин, що їх загальна довжина становить 62,000 миль. Зміни в кровосудинах, зокрема їх звуження чи втрата пружности, можуть захитати постійність і безперервність цього животворчого струменю, викликати хворобливі зміни важливих органів, а то й пошкодити цілу систему кровобігу.

Такі зміни приносить артеріосклероза, яка безпосередньо чи посередньо спричиняє смерть більше як пів мільйона людей у ЗДА річно (мозкові крововиливи з паралічем, заткання вінцевих судин серця, ґанґрена тощо). Не дивно, що лікарі віддавна силкуються знайти причини і способи запобігання та лікування цієї підступної, нестримної і смертоносної хвороби.

Роля холестеролю

Кілька років тому в лябораторіях Каліфорнійського університету проведено дослідження, які, здавалося, кинули деяке світло на проблему артеріосклерози. У крові хворих на цю недугу знайдено підвищену кількість холестеролю, певної товщевої субстанції. У звірят же, коли годували їх великими дозами холестеролю, п р и спішувано поставання артіосклерози. На цій підставі створилась теорія, згідно з якою, внаслідок хибного перетворення матерії, на внутрішній поверхні кровоносних судин осідають товщеві хемічні сполуки, здебільша холестероль. Це веде до того, що кровосудини грубішають, тугішають, штивніють і робляться вужчими зсередини. Найбільш небезпечне твердіння, чи, як його популярно називають, „звапнювання" мозкових і серцевих вінцевих артерій.

Через те, що холестероль міститься у тваринних товщах, м'ясі, молочних продуктах і яйцях, припускають, що уникаючи цих харчів, можна запобігти артеріосклерозі. Багато лікарів почали радити своїм пацієнтам однобічне відживлення. Так звані „рижові" дієти стали також у моді, бо в зв'язку з новими винаходами пригадався знаний факт, що населення Китаю, Окінави чи Костаріки споживає дуже мало м'яса, а харчується здебільша рижем і до пізньої старости майже не хворіє на ствердження артерій.

Новітні досліди

Недавні експерименти піддали цю теорію під сумнів. Виявилось, що ствердження кровоносних судин у звірят, яких надмірно живлено холестеролем, це — цілком інший, хоч подібний до людської артеріосклерози, процес. Посмертне мікроскопічне дослідження артерій 250 людей, які померли від артеріосклерози, показали, що ця недуга починається осіданням не холестеролю, а мукопротеїн, білкових субстанцій, створюваних в організмі через сполуку великих цукрових молекулів. Холестероль грав у цьому процесі тільки другорядну ролю.

Всупереч давнішим спостереженням, при дослідах у Медиґанській Військовій лікарні помічено недавно, що позем холестеролю в людській крові — незалежний від достави ззовні. 35 хворих, які відзначались надмірною вагою тіла, відживлялись харчами вартістю 1000 калорій денно, приймаючи одночасно великі порції холестеролю. Кількість холестеролю в крові, замість побільшуватися, зменшувалась. У іншому ж тесті зріст холестеролю в крові викликано перегодовуючи пацієнтів вуглеводнями, які цієї субстанції в собі не мають.

Практичні висновки

Ня останньому з'їзді Американського Коледжу Лікарів, який відбувся влітку цього року в Атлентік Сіті, 3.100 учасників прийшло до висновку, що найкращий знаний сьогодні засіб для запобігання артеріосклерозі, це — зменшення опасистости й вдержування нормальної ваги тіла через раціональне відживлення.

ДОПОМОГА ДЛЯ ДІ-ПІ ІЗ СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ

Дейвід С. Мунфорд, директор Східньо - Европейського Фонду, повідомляє, що Фонд призначив на академічний рік 1953-54 тридцять одну стипендію для українських і чотири для білоруських студентів ,щоб дати таким чином цим молодим утікачам із Совєтського Союзу змогу продовжувати студії на американських коледжах і університетах.

Такі стипендії видаються ось уже другий рік, як частина програми діяльности Східньо-Европейського Фонду. Ціль цього — допомогти молоді з Совєтського Союзу, що виростала в умовинах тоталітарного режиму, стати корисними членами вільного американського суспільства. Зокрема, це стосується тих студентів, що їх освіта була перервана труднощами воєнного або повоєнного часу та що не мали нагоди дістати якоїсь іншої стипендії в ЗДА.

Добір стипендіятів був невеликий. Після широкого оповіщення у пресі національних груп, прийшло понад двісті заяв. Стипендистів призначував комітет, зложений з видатних американських, українських і білоруських учених, що уважно обмірковували кожну заяву. Стипендіяти розмістились по 22 коледжах і університетах у дванадцятьох стейтах, — від Мейну до Оклогоми. З-поміж них вісім вивчає техніку, девять економіку, політичні науки й міжнародне право, шість точні науки, п'ять чужі мови. Інші вибрали медицину, лісництво, соціологію, бібліотекарство, музику. Їхня заавансованість — від другого курсу в коледжі до другого року університету.

Більшість цих молодих людей залишили свою батьківщину після 1943 р., а деякі з них прибули до Америки тільки 1952 року. Всі вони виявили не тільки виразні здібності, але й наполегливість і ініціятиву. Щоб роздобути засоби на освіту, вони працювали по ф а б р и к а х, фармах, ресторанах, як кам'яничні сторожі, мулярі, пакувальники чи службовці. Східньо - Европейський Фонд здебільша оплачує тільки кошти навчання, так, що чимало з них примушені додатково заробляти на прожиток. Але з допомогою Фонду вони, без сумніву, продовжуватимуть свою науку й згодом як інженери, науковці, педагоги, тощо, зможуть внести багато в американське життя.

Східньо-Европейський Фонд підтримує теж Російський Студентський Фонд, що існує від 1920 р., допомагаючи позиками старим еміґрантам з Совєтського Союзу та їхнім дітям. Дякуючи співпраці з Східньо - Европейським Фондом, ця організація змогла поширити свою діяльність, приділивши на 1953-54 рік тридцять шість стипендій, додатково до своєї нормальної програми. Крім цього Східньо-Европейський Фонд, за посередництвом своєї допоміжньої установи, Науково-Дослідчого Інституту для вивчення СРСР, дав у біжучому академічному році матеріяльну допомогу сімнадцяти старшим студентам, що тепер працюють, щоб дістати вищі наукові ступні.

С.-Е. Ф.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою)

„ДОПОМОЖІТЬ, ЩОБ І У НАС БУЛА ЕЛЕКТРИКА"

„Здавалося б, всім добре відома важливість електрифікації колгоспного виробництва. Адже з цього приводу є чіткі і ясні директиви партії, уряду. Без електроенергії не можна успішно механізувати водопоїння, готування кормів, доїння корів і стрижку овець, організувати механічну очистку зерна під час збирання і обмолоту врожаю і т. п.

Однак механізація трудомістких процесів виробництва в ряді колгоспів натрапляє на серйозні перешкоди саме черееэ брак електричної енергії. Можна навести приклади, коли в колгоспах нашого району — ім. Леніна, ім. Сталіна, ім. Будьонного та інших всі тваринницькі ферми обладнані автопоїлками, а подача води в них провадиться відсталими методами: насос приводиться в рух якщо не кіньми, то волами.

— Допоможіть, щоб і у нас була електрика! — наполегливо вимагають колгоспники.

Тимчасом у справі електрифікації колгоспів ще багато серйозних хиб, коли не сказати мільше. Наведу кілька прикладів з нашого Петрівсько-Роменського району на Полтавщині.

Ще в 1947 році колгосп „Червоний лан" Ручківської сільради вирішив побудувати електростанцію. П о л тавська обласна контора „Сільелектро" уклала договір на будівництво і постачання матеріялів. Але зробила це формально. Замість того, щоб проєктувати і споруджувати електростанцію на місцевому торфі, вона заплянувала станцію на рідкому паливі. Звідси й почалося.

Тільки за наступні три роки контора „С і л ь е л е ктро" (директор тов. Чепенко) тричі складала проєкти і договори на будівництво згаданої електростанції, встановлювалися строки закінчення робіт, але на колгоспних фермах і токах, в клубі і житлових будинках електрика немає і досі. В 1951 році, після об'єднання двох ручківських артілей в одну — ім. Леніна, „Сільелектро" знову уклало договір на ту саму роботу. Колгосп закупив устаткування, спорудили приміщення. А коли почали монтувати станцію, побачили, що надіслана конторою газогенераторна установка недоукомплектована. Артіль докупила потрібні частини. І тільки тоді виявилося, що газогенератор до роботи на торфі не пристосований.

У 1952 році контора „Сільелектро" забрала газогенераторну установку (причому артілі повернули тільки половину її вартости) і виділила нове устаткування, за яке колгосп знову заплатив 121 тис. карбованців. Але на цей раз виявилося, що споруджений раніше будинок не пристосований для нового устаткування. Довелося виймати старий фундамент і закладати інший. В кінці грудня 1952 року електростанцію, нарешті, перебудували. Та тут трапилась нова затримка: бракувало димогарної труби до локомобіля, яку зробити в колгоспі не могли. Поки придбали трубу, минуло ще чотири місяці.

Уже в квітні цього року електростанцію, нарешті, випробували, але користуватися її енергією неможливо, бо... немає лінії електропередач.

Так, заплативши будівельникам і проєктантам понад пів мільйона карбованців, колгосп лишився без електрики.

Тепер директор обласної контори „С і л ь е л е к т р о" колгоспу „Перше травня". контори Тепер директор обласної контори „Сільелектро" тов. Чепенко каже ручківським колгоспникам:

— Ми не винні, що у вас не має проєкту будівництва лінії, звертайтеся до „Облпроектконтори".

Така організація в Полтаві є — теж системи Міністерства сільського господарства і заготівель УРСР. Цієї весни вона взялася проєктувати лінію електропередач для електростанції в селі Ручки.

Але історія із строками знову повторюється".

Большевики хваляться, коли десь зелектрифікують якийсь колгосп, і уважають це за великий осяг. Але повищий допис до „РУ" із Петрівсько - Роменського району на Полтавщині свідчить, що далеко ще їм до того, щоб електрикою могло користуватися все населення країни, як це дістся в багатьох державах Европи й Америки.

„РИС НА ОДЕЩИНІ"

„На Одещині з кожним роком збільшується число колгоспів, які вирощують рис. Охоче сіють його придністровські артілі Біляївського району".

Нас цікавить в повищому дописі „РУ" слово „рис". Українці в ж и в а ю т ь слова „риж", а „рис" чисто російське слово, але „Радянська Україна" мусить вживати такі російські слова, щоб зближувати нашу мову до „братньої" московської. Цей часопис вживає і таких неукраїнських слів, як „здравиця" і „училяще", і при тому пише про „розквіт української культури" під російською окупа-

ТРАГІЧНА СМЕРТЬ УКРАЇНЦЯ

26 вересня 1953 р. в місцевості Вилмінґтон, Дел., згинув трагічною смертю Осип Романик, який працював у фабриці Кнап Міллс Інк. Покійний підчас своєї праці влазив до великого танка і при допомозі горіючого газу з домішкою повітря покривав внутрішні стіни оловом, приготовляючи танк для перевозу хем. речовин в об'ємі 3,000 галь. Підчас підготови для покриття внутрішніх стін дістався туди газ, який не має запаху. Можливо, що провід, яким був впроваджений газ, не був відповідно ущільнений. Коли Покійний хотів запалити газ, яким мав працювати, стався страшний вибух, який смертельно поранив О. Романика. Негайну поміч подав йому його товариш Микола Колодій, який негайно одягнув протигазову маску, вліз до цистерни і витяг покійного з середини.

Завдяки негайній помочі Покійний був при житті ще дві години, але пізніше вмер у місцевому шпиталі.

Покійний уродився 1 вересня 1923 р. в селі Глібно, повіт Березів, Західна Україна, де залишив батьків і три сестри, що в 1945 р. були вивезені невідомо куди.

До Німеччини вивезли його німці в 1942 р. на примусові роботи і підчас налетів був присипаний землею та відкопаний. Перебуваючи в ДП таборі Фрайман „С. С." Касерне в Мюнхені від 1945-1951 рр., Покійний працював цілий час в таборовій кухні і був членом Спілки Української Молоді, де своєю працею і поведінкою відзначався від іншої молоді. Не було такого національного свята, щоб Покійний не брав активної участи, він завжди був оптимістом і вірив твердо про поворот на Україну.

В червні 1951 р. він прибув до ЗДА, Ню Гейвен, Конн. Тяжко йому було спершу боротися із тутешніми обставинами, як кожному новоприбулому. Коли після двох літ здавалося, що наладналось його життя, застукала його така несподівана й страшна смерть.

Громада Вилмінґтон, Дел. й друзі СУМА дня 30 вересня прощали свойого Друга. Прощали його, як члена УККА та наших молодечих організацій. Прощали його Всечесні Отці, місцевий парох А. Улитський, та о. Н. Збир з Честер, Па. Прощальну промову виголосив проф. Новосельський від УККА. Прощали його полк. Шкарупа, пан Гузар та інші.

Поховано Покійного на Катедрал Семетері. Не прийшлося Покійному вернутись на Батьківщину. Хай спить спокійно на американській вільній землі. Хай вона буде йому пером.

Франко Віретюк.

НАУКОВЕ ЗАСІДАННЯ В УВАН

В неділю, 18-го жовтня 1953 р. о год. 6-тій вечора в приміщенні УВАН відбудеться наукове засідання Природничого Відділу УВАН.

Доповідатиме проф. М. Єфремов — „Міст між Космосом і Землею". Вхід вільний.

Спорт

УАСТ „ЛЕВИ" ЗДОБУВАЮТЬ ЧАШУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ!

Шікаґо, 7. 10. 53. — Ще минулого року в рямцях т. зв. „Дня України" в Шікаґо — Укр. Нар. Союз уфундував був переходну чашу для переможця Укр. Футб. Турніру, що його творцем та головним організатором було Укр.-Амер. Спорт. Тов. „Леви". І хоч тоді п. Д. Галичин особисто ладився вручати чашу „Левам" — проте сталося на жаль інакше..., бо „Леви" програли і один республіканський конгресмен, вирукуючи Голову УНС., передав чашу польській дружині „Фальконс", яка вийшла тоді переможцем. Це був, здається, найчорніший момент пропам'ятного „Українського Дня".

Цьогорічний турнір стояв під моттом: реабілітувати минулорічну прогру і за всяку ціну відібрати чашу назад. Сподівання не завели і... слово сталося тілом: „Леви" вийшли безапеляційним переможцем 1953! На жаль (і тут знов на жаль) не було вже цієї великої атмосфери та цього взнеслого святочного настрою, — бо при врученні чаші, якого доконав з рамени УНС п. Степан Куропась, на площі знаходилася несповна сотня людей.

Та проте цю імпрезу треба уважати за вдалу. Всі учасники турніру, а саме: „Фальконс", „Гакоаг", „Крила" і „Леви" — помимо різниці кляс, запрезентували себе як найкраще, а поодинокі змагання стояли на гарному рівні. Турнір переведився системою: Кожний з кожним, 2Х15 хв. при повних складах. Порядок стріч вильосувано.

Роман Дублянщя.

З Голосів Української Преси

РОКОВИНИ ВЕЛИКОЇ ТРАГЕДІЇ

„Український Голос", Вінніпег, ч. 36 з 9 ц. м., у статті під повищим заголовком пригадує промову Павла Постишева на пленумі ЦК КП-(б)У в дні 21 листопада 1933.

У тій самій промові Постишев також сказав:

„Під безпосереднім керівництвом і за прямими вказівками ЦК ВКП(б) і особисто тов. Сталіна ми розгромили українську націоналістичну контрреволюцію. Це не значить, що з українським націоналізмом уже цілком покінчено. Аж ніяк. Безперечно, однак, те, що на основних, вирішальних позиціях ми українську націоналістичну контрреволюцію розгромили". (Підкреслення в оригіналі).

Так, це сам Сталін руками Постишева громив у 1933 році українські культурні кадри. Це він громив національну Україну. Але не зважаючи на нечувані жертви України в той час, московський тиран не досягнув своєї мети. Двадцять років пізніше — в 1953 році — та сама імперіялістична Москва далі зводить боротьбу з українським націоналізмом і не може його побороти. Не може, бо ніяка сила в світі не поборе змагання українського народу до волі і повної незалежности від московського окупанта.

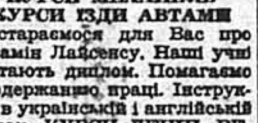
ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Т-во ім. Т. Шевченка відд. 42, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 18. жовтня, о год. 2. пополудні, в У. Н. Домі при 237 Hope Ave. Просимо всіх прийти бо є важні справи до полагодження. Опікунів хворих проситься обов'язково прийти і всі ті, що ще не розрахувалися за білети з пікніку повинні розрахуватися. — В. Марущак, рек. секр.

Посмертні Згадки

ДМИТРО ВЕЛЕН, довголітний член Бр. св. Іосафата відд. 217 УНСоюзу, помер 20. вересня 1953 р. Покійний родився 1880 року в селі Руда, повіт Рогатин, Зах. Україна. До УНСоюзу вступив в березні 1917 р. Полишив в смутку одного сина Стефана, 4 дочки Анну, Анастазію, Нелну і Варвару, брата Василя і 6 внуків. Похорон відбувся 24. вересня з похоронного заведения до церкви св. Іосафата при участи Родини, Кревних і Членів Бр. св. Іосафата на цвинтар Holy Sepulchre. Нехай прибрана земля буде Йому пером. — В. И. П.!
Гр. Булавинець, рек. секр.

АННА РОВИНСЬКА, довголітня членкиня Т-ва „Зоря" відд. 69 УНСоюзу в Ню Йорку, Н. И., померла 27. вересня 1953 р., проживши 72 роки. Оставила в смутку сестру. Покійна походила з міста Богородчани, Західна Україна. — В. И. П.!
М. Диктей, секр.

Ставайте членами Українського Народного Союзу.

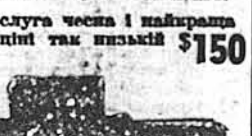

Повідомляємо, що ціна оголошення величини 1 інча через 1 колонку виносить $1.40. Проситься належність (відповідно до величини оголошення) пересилати разом з текстом.
Адміністрація „Свободи".

ТАРЗАН, ч. 3169. Спостереження.

— Біла жінко! — гарчав Собіто, — ти причина нещастя леопардолюдей! Я, Собіто, присягаю, що ти і твій компаньйон за це згинете!

Прибувши над берег річки, Тарзан своїми далекозорими очима обшукував широкий обшир вниз річки. Там не було ані одного судна.

Сердитий крик гуртка мавп притягнув його увагу вгору річки. Два мініятурні каюки окружували далекий вигин.